

Saksbehandler: Anne Margrethe Lund
Direkte tlf.:

Vår ref.: 17/3508-3
Deres ref.:

Vår dato: 07.06.2017
Deres dato:

Høringssvar fra fagadministrasjonen i Norsk kulturråd - NOU 2017:2 – Integrasjon og tillit

Norsk kulturråd viser til høringsbrev av 23. mars 2017 fra Justis- og beredskapsdepartementet. Av områdene departementet ber om kommentar til, er tiltak som gjelder *Kapittel 9 Samhold og tillit* særlig relevant for kulturfeltet. I tillegg er det vår vurdering at tematikken i *Kapittel 7 Levekår – inntekt, inkludering og deltakelse* har stor relevans for kulturfeltet. Våre kommentarer er derfor særlig knyttet til disse to kapitlene.

Kulturrådet har i en årrekke arbeidet med inkluderende kulturliv. Vi vil understreke at mangfold er et viktig kjennetegn for kunst og kultur, jf. *Strategi for Norsk kulturråd 2016*. Vår erfaring og vurdering er at det kan være mye å hente på å bruke kulturlivet aktivt i integreringsarbeid, både ved at inkludering i kulturlivet i seg selv et mål, og ved at kultur kan bidra til å nå andre integreringsmål.

Definisjon av kultur og kultur som virkemiddel

Kulturbegrepet er ikke entydig. St.meld. nr. 48, 2002-2003 *Kulturpolitikk fram mot 2014* definerer et bredt kulturbegrep som verdier, normer, kunnskaper, symboler og ytringsformer som er felles for en gruppe mennesker eller et bestemt samfunn, og et smalere kulturbegrep som aktivitetene i kulturlivet og kulturpolitikken når de blir forstått som en avgrenset samfunnssektor. I NOUen er i hovedsak et bredt kulturbegrep lagt til grunn. Kulturrådet arbeider med kultursektoren, og våre innspill tar utgangspunkt i denne forståelsen av kulturbegrepet.

Kultursektoren kan etter vår vurdering blant annet bidra til sosial integrering. Blant annet er det lagt vekt på et slikt potensiale i Prp. S. nr. 1 2016-2017: «De offentlige overføringene til kulturlivet og frivilligheten er innrettet med sikte på at alle skal kunne ta del i dette godet, uavhengig av bosted, alder eller sosial tilhørighet». Kultursektoren kan bidra til overordnede integrasjonsmål, og inkludering i kulturlivet i seg selv har en innvirkning på samfunnets samhold og tillitsnivå, jf. Rapport fra Institutt for samfunnsforskning: *Kunnskapsoversikt: Minoritetsbefolkningens deltakelse i frivillige organisasjoner*.

Kulturrådet vil derfor påpeke at det er uheldig at utredningen i liten grad omtaler kulturens rolle og mulighetene som finnes i en målrettet tilrettelegging for at kulturaktører skal bidra til integrering. Riktignok blir det i kapittel 9 pekt på at man i for liten grad har tatt hensyn til kulturelle ulikheter og nytt mangfold i befolkningen, men utvalget har ikke gått nærmere inn på hvordan dette kan konkretiseres. Utvalget har heller ikke kommentert betydningen av nye impulser for frembringelse av kvalitetsmessig god kunst og kultur.

Innvandring kan bidra til fellesskapet ved å utvide perspektiver og til å gjøre Norge bedre som kulturnasjon. Kulturrådet synes det er uheldig at kapittel 9 først og fremst legger stor vekt på ulikhet, polarisering og utfordringer, og at innvandring som ressurs er ikke vektlagt. Kulturrådets ansvar er å sørge for at det skapes og formidles kunst og kultur av høy kvalitet, også innen rammen av et endret kulturliv som følge av innvandring. Kulturrådet understreker viktigheten av å vektlegge innvandreres positive betydning for samfunnet og for norsk kulturliv.

Prosjekt *Inkluderende kulturliv i Norden*

Et eksempel på hvordan kulturlivet kan bidra i integreringen, er prosjektet *Inkluderende kulturliv i Norden* som Kulturrådet har prosjektlederansvar for. Prosjektet er initiert av Kulturdepartementet i forbindelse med det norske formannskapet i Nordisk ministerråd 2017, se Prp. 1 S (2016-2017). Prosjektet er treårig og skal se på det profesjonelle og det frivillige kulturlivets rolle i inkludering og integrering.

Kulturrådet har identifisert tre områder med særskilte utfordringer som vil bli tatt opp i prosjektet: (i) Inkluderende offentlighet, (ii) Inkluderende institusjoner, og (iii) Inkluderende lokalmiljøer. Alle prosjektområdene handler i stor om kulturlivets rolle i integreringsarbeid. Prosjektet skal blant annet bidra til å få nye stemmer inn i offentligheten, gjøre kulturinstitusjonene mer åpne og inkluderende, og ikke minst se på verdien av det frivillige kulturlivet i områder med lavere sosioøkonomisk status.

Både det frivillige og profesjonelle kulturlivet er arenaer for sysselsetting. Prosjektet skal se hvordan Norge kan arbeide med å anerkjenne kulturell kompetanse hos nyankomne og flyktninger, slik at kulturlivet kan sysselsette kulturarbeidere. Vi skal i prosjektet se på hva som er de strukturelle hindringene for at ansettelse av mennesker med innvandrerbakgrunn i kultursektoren.

Kulturrådet skal også i prosjektet jobbe nordisk for å skape tillit og tilhørighet gjennom kultur. At det finnes kulturtilbud som også er relevante for flyktninger, og ikke minst å sørge for deltakelse i kulturelle aktiviteter med mulighet til å bidra med egne erfaringer, skaper en gjensidig læreprosess. I løpet av det nordiske prosjektet skal nordiske aktører dele erfaringer, initiere prosjekter og utvikle kunnskap ved å:

- gi kulturinstitusjoner kunnskap og metoder i arbeidet med å inkludere nye grupper,
- utforske kulturens og frivillighetens rolle i inkludering i lokalsamfunnet, og
- adressere strukturelle barrierer for inkludering i kulturlivet.

Betydningen av det frivillige og profesjonelle kulturlivet

Kulturrådet mener at utvalget i større grad kunne vektlagt betydningen av det frivillige og profesjonelle kulturlivet. Kulturaktiviteter kan skape tilhørighet og tillit, og kan være en vei inn i det sivile samfunn. Det finnes flere gode modeller for dette. For eksempel gjennomfører Statens kulturråd i Sverige for tiden et prosjekt utviklet etter modell fra Arts Council Englands satsing «Creative people and places». Der

samarbeider det profesjonelle kulturlivet, det frivillige kulturlivet og forvaltningen om kunst og kultur tilpasser lokale bostedsområder.

Vi vil særlig trekke frem bibliotekene som arenaer som har et godt potensiale som integreringsarena. En undersøkelse fra SSB i 2015 om bibliotekbruk slår fast at det er flere hyppige bibliotekbrukere blant personer med innvandrerbakgrunn enn i resten av befolkningen. I denne gruppen hadde 37 prosent av de som hadde besøkt biblioteket det siste året vært på ti besøk eller mer. Blant personer uten innvandrerbakgrunn var det 28 prosent av bibliotekbrukerne som hadde vært på så mange besøk. Blant bibliotek som har lykkes godt er BibloTøyen, som satser på ungdom i et område med lav sosioøkonomisk status.

Sivilsamfunn, kulturinstitusjoner og frivillighet er viktige for integrert deltakelse i norsk samfunnsliv. Sektorisering i offentlig forvaltning kan være et hinder for at innvandrere får tilgang til disse ressursene. Kulturrådet mener det er særdeles viktig at flere fagmiljøer i forvaltningen med ansvar for integrering bruker kultur som virkemiddel i dette arbeidet.

Det er svært mange aktører i både det profesjonelle og frivillige kunst- og kulturlivet som gjør en viktig innsats for å fremme god hverdagsintegrering. Kulturdepartementet inviterte høsten 2016 norske kunst- og kulturinstitusjoner til å beskrive tiltak som bidra til mer mangfold og økt integrering. Over 60 institusjoner bidro i dette arbeidet. Oversikt over disse høringssvarene finnes [her](#).

Kultur og arbeidsliv

NOUen har et eget kapittel om tilknytning til arbeidslivet. Hovedfokuset er sammenhengen mellom velferdsordninger og innvandring, med et særlig fokus på arbeidsmarkedsintegrering. Videre er et kapittel viet behovet for tillit og samhold, men det sees i liten grad på andre sektors bidrag, og utfordringer i de enkelte sektorer blir ikke nærmere vurdert. Kulturrådet vil peke på at alt tyder på at innvandrere i mindre grad enn befolkningen for øvrig har tilgang til arbeidsmarkedet i det profesjonelle kulturlivet. Kulturrådet vil derfor se nærmere på barrierer for arbeidsdeltakelse i kulturlivet som en del av prosjektet Inkluderende kulturliv.

Aspirantordningen på kunst- og kulturfeltet, som Kulturrådet har ansvar for, er et virkemiddel i denne sammenhengen. Profesjonelle kunst- og kulturvirksomheter kan gjennom ordningen få tilskudd til å ansette nyutdannede kunstnere/kulturarbeidere med minoritetsbakgrunn, i etableringsfasen, i en aspirantstilling for ett år. Formålet er å bidra til at kulturinstitusjonene speiler mangfoldet i befolkningen. Ordningen gir talenter utviklingsmuligheter, kunnskap om hvordan institusjonene arbeider og tilgang til nettverk. I tillegg drar institusjonene nytte av aspirantenes kunnskap og erfaringer. Ordningen skal evalueres i 2017.

Kulturrådets arbeid med mangfold og inkludering

I tillegg til aspirantordningen og prosjektet Inkluderende kulturliv i Norden som er beskrevet tidligere, arbeider Kulturrådet med flere andre tiltak og områder som kan bidra til bedre integrering:

Museumssektoren

Museene er kulturelle møteplasser, og er svært velegnede regionale aktører i integreringsarbeidet. Flere museer har samarbeid med asylmottak og norskopplæringstilbud, og mange har igangsatt prosjekter relatert til mangfold/ minoriteter/ integrering. I 2015 lyste Kulturrådet ut prosjektmidler til

museumssektoren, blant annet *Program for museenes samfunnsrolle; demokrati, menneskerettigheter og refleksjon*. Programmet går fram til 2018. av 18 prosjekter i programmet relaterer 10 seg til mangfold/minoriteter/integrering. Enkelte museer har mangfoldsarbeid inkludert i strategier og planer.

Prosjekter med støtte fra Kulturfondet

Kulturrådet erfarer at kunstnere i det frie feltet er opptatt av flyktningssituasjonen og spørsmål omkring migrasjon, ytringsfrihet og globalisering. Kunstprosjekter som tar opp slike temaer kan bidra til økt kunnskap, nyansert refleksjon og engasjement i offentligheten og blant medvirkende og publikum. Dette kan fremme bedre integreringsklima i enkelte lokalsamfunn. Kulturrådet ser en rekke eksempler på prosjekter der kunstnere og kulturaktører involverer beboere på asylmottak, innvandrerungdom og andre minoritetsgrupper. Aktørene på det frie feltet arbeider gjerne direkte med enkeltinstitusjoner og enkeltmennesker. Kulturrådet vil peke på den betydningen slike små kulturaktørers virksomhet har for inkludering og integrering, ettersom de handler raskt og «nedenfra», og ikke er avhengig av store systemer eller ordninger.

Flere av Kulturrådets støtteordninger bidrar i tillegg til å styrke ytringsfriheten, blant annet litteraturordningene og støtteordningen for kulturkritikk. Vi ønsker å understreke betydningen av å løfte frem nye og viktige stemmer, i samfunnet generelt, og i kulturlivet spesielt. Kulturrådet anbefaler at det støttes oppunder miljøer som bidrar til at frie ytringer sikres, særlig på kulturfeltet.

Avslutningsvis vil Kulturrådet understreke at med innvandring til Norge får vi også et stort potensiale til å utvikle et rikere kulturliv, og at både norsk kulturliv og det norske samfunnet har mye å tjene på å bruke dette potensialet på en god måte.

Med hilsen

Brit Holtebekk
seksjonsleder

Anne Margrethe Lund
rådgiver

Godkjent og ekspedert elektronisk